GAZET'A TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese: Marti'a, Joui'a si Sambat'a.

Pretiulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Tieri esterne pe siése luni 14 fr. pe anu 28 franci.

Anulu XLIV.

Se prenumera:
a postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmondu 6 cr. si timbru de 30 cr v. a. pentru fiacare publicare. — Scrisori nefrancate nu se primescu. — Manuscripte nu se retramitu.

Nr. 95. Sambata 22 August, | 3 Septembre 1881.

Persecutarea culturei romanesci.

Brasiovu, 3 Septembre.

Statulu ungaru sufere de o grava bóla interióra. Acést'a o vedemu si-o semtimu cu totii indestulu. Déca inse ar' mai esistá vr'unu Tom'a necredintiosulu, care se céra a pipài mai antaiu ran'a, n'are decàtu se citésca articulii aparuti in foile maghiare despre adunarile literarie si despre espositiunea romana dela Sibiiu si si acestu Toma va trebui sè se conving̀a, cà corpulu statului ungaru este scuturatu de nesce friguri fórte periculóse.

Credeamu cà amu scapatu de multu de acele timpuri, candu Romaniloru le erá interdisu prin lege de a merge la scóla si de a purtá alta imbracaminte decàtu aceea, ce era prescrisa pentru tieranii legati de glia, credeamu cà traimu intr'o epoca liberala si culta, in care progressulu si bunastarea popóreloru s'a inaltiatu la unu principiu de vieatia alu stateloru. Ne amu insielatu. In Ungari'a este lumea intórsa. Aci domnescu inca principiele evului de midiocu si pumnulu celui mai tare este signatur'a situatiunei interióre. Istori'a se repeta. Nici astadi nu voiescu se ne concéda se avemu scólele si cultur'a nóstra, se ne impodobimu cu hainele frumóse romanesci lucrate de manile nóstre. Deosebirea este numai cà inainte de vreme eramu absolutu impedecati de a ne cultivá, acuma inse ni se impune o cultura care nu-o voimu, si care nu ne priiesce si ni se cere se ne impodobimu cu pene straine. Si tóte aceste le pretinde dela noi unu poporu care abia de eri se svèrcolesce si elu spre a 'si rumpe lantiurile ignorantiei.

Este in adeveru inspaimantatoriu a citi in diare maghiare, cari voiescu se tréca de serióse si culte, cà indeletnicirile nóstre pe terenulu literaturei, alu agriculturei si alu industriei sunt contrararie esistentiei statului, sunt inimice desvoltarei lui. Cine a mai auditu cá progressulu literariu si bunastarea materiala a unui membru dintr'o familia se fia spre stricatiunea acestei familie? Si óre statulu ungaru nu representa o familia de diferite popóre? Si cum isi póte inchipui cineva o pacinica convietiuire si conlucrare spre inaintarea binelui comunu, candu unulu impedeca si asupresce pe celelaltu in mersulu seu naturalu, candu ori-ce miscare independenta a unuia destépta invidi'a si ur'a celuilaltu? Unde va remané progressulu si inflorirea acestoru tieri, déca numai Ungurului 'i va fi ertatu a tiené adunari literarie si a face espositiuni industriale?

Nu ne-amu fi miratu, déca amu fi vediutu numai pe fanaticii dela „Ellenzék" aruncandu asupra-ne cele mai nerusinate insulte, pentru-cà ne ocupamu de literatur'a si de cultur'a poporului romanu, ne-a surprinsu inse, cà chiaru organe de frunte cá „Pesti Naplo", care 'si dà aerulu a fi redactatu totu numai de „barbati de statu" unulu cà unulu, vinu si ne arunca, cà déca votamu stipendii pentru scolarii romani diligenti, si premie pentru lucrarile literarie romane, facemu demonstratiuni in contra statului.

Se ne lamurimu. Pêna acuma Maghiarii ne totu imbetau cu asigurarea, cà liberu ne este terêmulu culturalu, numai in politica se-i lasamu se vorbésca ei singuri. Acuma ne-amu intrunitu la Sibiiu spre a ne ocupá seriosu numai si numai de necessitatile culturei nóstre si cu tóte aceste ce vedemu? In locu de incuragiare ni se arunca in faç̧ia cele mai grave insulte, lucrarea nóstra pacinica culturala este timbrata de tradare a patriei!

Unu mare meritu si-a càstigatu pentru noi „Pesti Naplo" cu consoçii sei prin aceea cà a demascatu odata desevèrsitu scopurile finale ale politiciloru maghiari.

Nu inaintarea culturei nationale a poporului romanu le zace loru la anima, ci nimicirea, si distrugerea totala a acestei culturi este scopulu la care tientescu di si nópte. Càci la dincontra cum s'ar' poté cá ei se ne infereze de tradatori de patria pentru cà ne folosimu de medilócele, ce ni le ofera chiaru legile aduse de ei, spre a promová desvoltarea culturei poporului nostru?

Ceea ce este inse mai gravu, e faptulu nenegabilu, cà ni se imputa interesarea de cultur'a nóstra nationala cá si o crima in contra statului ungaru, fara cá acestu statu se fi facutu pêna acuma nici cea mai mica incercare de-a ne oferi unu singuru medilocu de inaintare, fia si numai pe terêmulu economicu. S'au infiintiatu scoli industriale prin Secuime pentru Secui, marea massa a populatiunei ardelene, Romanii, au remasu inse pêna astadi fara celu mai micu sprijinu din partea statului. De ce se mai mira atunci corespondentulu lui „Pesti Naplo", cà industri'a romana, a careia soliditate nu-o póte nega, a inaintatu atàtu de puçinu cu timpulu?

Este invederatu dér' scopulu contrariloru nostri, ei nu voiescu se avemu cultura romanésca, si fiinducà ori-ce poporu trebue sè se desvólte pe cale naturala, care póte fi numai cea nationala, pedecile ce ni le punu oprescu ori-ce progressu alu poporului romanu. Astfeliu sistem'a politica de adi tinde la asservirea nóstra morala si materiala, prin aceea cà ne lipsesce de medilócele de cultura si ne persecuta candu voimu noi singuri se ni le procuramu.

Eata dér' cà nu ne mai putemu miscá liberu nici pe terêmulu culturalu. Acést'a trebue se ne faca se gandimu si mai seriosu la recastigarea terêmului politicu. Numai candu vomu fi redobênditu egal'a indreptatire politica-nationala, vomu poté se ne ingrijimu, in libertate si neimpedecati, de cultur'a nóstra romanésca. Dér' si pêna atunci suntemu in dreptu si ce e mai multu, suntemu datori de-a apera cu tóte medilócele legale acestu paladiu santu alu natiunalitatii nóstre!

Discursulu,

prin care d. Presiedinte alu Associatiunei transilvane **Timoteiu Cipariu** a deschisu adunarea generala din 15 (27) Augustu

Onorabile adunare! Prea stimati domni! Adunarea generale a Associatiunei nóstre avu si a duó'a óra, in anulu trecutu, marinimós'a bunavointia, de a me onorá cu presidiulu acestei ilustre societati literarie-culturale, pentru care nu sum in stare a'mi esprime din destulu si dupa meritu profund'a mea recunoscintia.

Me simtiu fericitu, domnii mei, cà celu puçinu cu asta ocasiune mi-a fostu prin potintia a inplini dorinti'a, ce de multu o aveam, de a Ve salutá in persón'a cu tóta cordialitatea; — fericitu, cu atàtu mai virtosu, cà ne vedemu astadi, la acésta di de serbatóre, intr'unu numeru atàtu de mare, cá, dóra, nici-odata mai inainte; — semnu invederatu, cà ide'a Associatiunei nóstre a fostu o idea de viétia, si este imbraçiosiata cu insufletire, precum meritéza.

Ea este o institutiune umanitaria, cu scopuri binefacatórie, pentru cari totu in acestu locu, cu XX de ani mai inainte, a fostu proiectata si instituita prin staruinti'a, zelulu si patriotismulu generale alu tuturoru ómeniloru de ànima si devotamentu.

Celoru repausati in Domnulu, suflete mari si nobili, fia-le memori'a in eternu binecuventata.

In aste timpuri, atàtu de agitate si pline de incordare, ori in catràu dàmu cu ochii, — a stá cu mànile in sinu, cá morti séu amortiti si fara de miscare, ne erá cu nepotintia, — ne-aru fi fostu rusine.

Din acestu impulsu generale, ce caracterisédia epoc'a nóstra, s'a nascutu si Associatiunea nóstra pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu din patri'a nóstra.

De si mica la inceputu, si la aparintia, de si midiulócele ei inca si astadi sunt prea modeste, — déra ea este mare in simtiemintele sale dupa scopurile, ce si-le-a propusu, si tare in credinti'a s'a, cà va fi sustînuta cu firmitate de conationalii nostri.

Ea cere si tinde totuodata màn'a confratiloru patrioti, si are firm'a convictiune, cà fruptele fatigieloru sale voru fi binefacatórie, nu numai pentru natiunea romana, dér' si pentru patri'a intréga, si pentru tóte celelalte natiuni amice, intre cari ne-a pusu providenti'a, cá se viemu impreuna, si se ne damu imprumutatu màna de ajutoriu.

Nici nu ne-amu insielatu in apretiuirea nóstra. Confratii nostri de alta limba, alesu in acesti ani mai din urma, ne-au datu cele mai valoróse probe de consideratiune càtra Associatiunea nóstra, ori-unde ne-amu adunatu, pentru care le suntemu cu tóta recunoscinti'a.

Associatiunea nóstra nu este, precum Ve este bine cunoscutu, decàtu unu midiulocu destulu de solidu, pentru a ne stringe si mai tare si a ne apropiá si mai multu, prin legaturile culturei si umanitatii, la cari cu toții suntemu datori a conlucrá din tóte poterile, — pentrucà numai cultur'a si efectele ei nobilitédia pe omu si poporu, si numai natiunile, cari au inaintatu in cultura, au meritatu si sustînu numele de onóre, éra unde cultur'a lipsesce, lipsesce si stim'a omenimei, carea nu i-o póte dá, nici o póte suplini, nici poterea bruta, nici numerulu, fia ori-càtu de mare.

Natiunile si popórele din vechime, càte au lasatu dupa sine urme de cultura si civilisatiune, tóte sunt pêna adi in stim'a lumei, de si unele din ele au disparutu de pe faç̧i'a pamentului, pentrucà faptele loru au fostu binefacatórie, si de esemplu nobile tuturoru celoru ce au urmatu dupa densele, — pe candu memori'a popóreloru barbare si fàra cultura, ori-càtu de numeróse si impoterite se fia fostu, este cu totulu opusa, de multe-ori chiaru gretiósa si infioratória.

Inca si in dilele nóstre, ori-càtu de materialistice se fia si cu multe scaderi, vedemu, cà numai cultur'a si civilisatiunea destinge pe natiunile stimate, de càtra cele despretiuite. Si staruinti'a tuturoru popóreloru Europei, cá se trecemu preste celelalte, astadi intréga este indreptata càtra progressu in cultura si civilisatiune, — impinsa de unu focu si o ardóre nestemperata, in alergarea loru pe campiele nemarginite ale culturei de tóta speci'a, in literatura, sciintie, arti, industria, comerciu, si altele.

Da! campulu civilisatiunei, alu litereloru si sciintieloru, — este vastu, destulu de largu pentru ori-ce activitate nobila, onesta, utila si meritória, — unde nimenea nu se cotesce si nimenea nu e de prisosu, ci din contra, cu càtu activitatea e mai multipla si mai intensa, cu atàta si resultatele ei sunt mai solide, mai certe, mai copióse si mai reversate.

Ferice de popórale, ale carora talente, diligenția si amóre càtra litere si sciintia, cultura si civilisatiune, au implutu lumea de numele loru, si au avutu resultate atàtu de mari, in càtu civilisatiunea loru, artile, sciintiele si literatur'a loru, nu numai pentru ele inse'si au fostu inalte si indestulitórie, — ci s'au reversatu si preste marginile esistenției loru, si au remasu cá tipu si modelu, sublime si insufletitoriu pentru tóte natiunile si poporale — monumente eterne si glorióse pentru tóte mintile si animile cu nobili simtiemente, ce aspira la immortalitate.

Domniloru! portàmu unu nume mare, gloriosu, — numele unui poporu, carele, nu numai cu tari'a braçiului s'a destinsu in dilele vechimei, déra si cu monumentele de inalta cultura pêna astadi si-a castigatu si sustienutu stim'a a tóta lumea civilisata, si gloria nemoritória.

Nu voiu se atingu, nici pe departe, córdele doreróse, carele au adusu pe poporulu romanu la starea presenta in cultura si literatura. Destulu este, cá se nu uitamu nici pe unu momentu, ce nume portamu, — si cà numai prin staruintia din tóte poterile spre a ne eluptá la cultura, ne potemu aratá demni de a portá acestu nume gloriosu, — si a'lu portá cu demnitate.

Se sperâmu d-niloru, cà in urma tóte piedecile timporarie in calea càtra scopurile Asociatiunei nóstre cu incetulu voru fi delaturate cu totulu, — si efectele activitatii ei voru comprobá si mai multu, càtu de necessaria a fostu acést'a institutiune, si càtu de démna este de a fi imbraçiosiata cu tóta caldur'a de toti membrii ei, intre cari atàte capacitati destinse si rare, cu o suma vasta de cunoscintie si sciintie, facu glori'a acestei societati ilustre.

Cu profunda dorere inse am de a Ve incunosciintia si de o perdere, ce in a. c. a patit'o nu numai Asociatiunea nóstra, ci totu publiculu romanu si insasi literatur'a romana. Unu talentu raru, si unu tesauru de cunoscintie vaste, dulcele nostru confrate, Dr. Iosifu Hodosiu, membrulu Academiei romane si alu II secretariu alu Asociatiunei, a disparutu din midiloculu nostru, — déra sufletulu lui este inca intre noi, si memori'a lui nu va disparé nici-odata.

Se'i orâmu, dnii mei, repause sufletului, si a-mentire neuitata in animile nóstre!

Din reportele oficiantiloru societatii veti cunósce D-vóstra pe deplinu starea presenta materiale si intelectuale, midiulócele ce'i stau la dispositiune, impreuna cu aplecatiunea curente a loru pentru realisarea scopuriloru Asociatiunei.

In urma, cerendu-Ve, d-nii mei, indulgentia pentru cele premise, — am onóre de a dechiará Sesiunea an. cur. si siedinti'a de astadi, deschise. Cu D-dieu!

Dupa vorbirea de deschidere d. **Anani'a Trombitasiu** a bineventatu pre membrii Asociatiunei in modulu urmatoriu:

Onor. adunare generala!

In numele comitetului de primire si prin urmare indirectu in numele cetatianiloru romani din Sibiiu sum fericitu a Ve bineventá prin unu sinceru: "bine ati venitu". Cetatianii romani din Sibiiu se simtu fericiti vediendu-ve in midiloculu loru; si cu atàta mai fericiti, fiindu-cà vedu acuma a treia óra intruniti in bratiele loru pe cei mai bravi luptatori ai natiunei pe terenulu celu maretiu alu culturei. O distinctiune acést'a, prin care ne simtimu fórte onorati. Suntemu inse conscii si de marile dorintie, ce resulta din distinctiunea acést'a. Si decumva modestele poteri, de cari dispunemu, nu voru acoperi tóte si pe deplinu aceste datorintie, un'a Ve asiguramu, cà ati aflat'o si o veti aflá totudeaun'a la noi: o anima plina de amóre sincera fratiésca càtra totu Romanulu, demnu de numele acest'a.

Déca déra in un'a s'au alta veti suferi defecte D-niloru primiti recompensa in sincer'a nóstra iubire si aflati mangaiére in devis'a strabuniloru nostri, cari tieneau, cà Romanulu trebue se scia si lucrá, si suferi!

Se purcedemu déra la lucru Domniloru! cu devis'a dér' si cu virtutea strabuniloru nostri. Pentru pûçiuulu, ce suntemu fericiti a Ve intinde noi, ceremu cá D-Vóstra se intindeti indiecitu scumpei nóstre mame: natiunei. Dè cerulu, cá acést'a adunare generala se se póta numerá intre cele manóse ale Asociatiunei nóstre. Aici cautamu si aici vomu aflá noi unic'a satisfacere si cea mai marétia bucuria. Intru acest'a dulce sperantia Ve primimu cu bratiele deschise si repetimu, cà "bine ati venitu!"

Traiésca atletii culturei nationale romane!

Cronic'a evenimenteloru politice.

Diarulu Kossuthianu „E l l e n z é k" din Clusiu in numerulu seu dela 29 Aug. isi vérsa necazulu asupra e s p o s i t i u n e i r o m a n e prin urmatórele comune insultari:

„In orasiulu Ungariei numitu Sibiiu s'a deschisu alaltaeri o espositiune de industria, care se dice a fi romanésca, si s'au adunatu membrii unei societati de pe Campia si din Selagiu, din tienuturile paduróse ale Naseudului si din imperiulu de odinióra alu „Regelui muntiloru", din Bihoru si Aradu, o societate, care si-a alesu de problema cultivarea poporului ce traiesce pe pamentu unguresen si a literaturei romane. . . . Popórele cu atàtea limbi diverse traiescu de-o miia de ani laolalta in pace (?) in marea Ungaria. . . Maghiari au fostu regii acestei tieri; maghiaru a fostu constituti'a si istori'a ei; maghiaru a fostu spiritulu comunu alu natiunei, care a contopitu diferitele popóre ale acestei tieri intr'unu imperiu puternicu si in a condusu la victoria in contra Germaniloru, Greciloru bizantini, Tatariloru si Turciloru."

„Si acést'a mare Ungaria maghiara voiescu se-o parasésca acuma Romanii, Sasii, Serbii, Slovacii si Croatii, cari au gàsitu aici in tempestatile seculiloru unu refugiu siguru. Ei voiescu se derime acést'a cetatiuia tare milenaria, care, dupa ce au peritu popóre si tieri dupa olalta, Romaniloru, Sasiloru, Slovaciloru, Serbiloru, Croatiloru si celorlalte popóre nemaghiare nu numai cà le-a datu unu asilu in contra perirei, ci le-a conservatu intacte (?) moravurile loru nationale, limb'a si religiunea loru.

„Romanii si Sasii, Serbii, Slovacii si Croatii voiescu se ciuntésca pamentulu santitu alu acestei tieri milenare si se-'lu arunce cá prada lacomiei veciniloru, ce stau la panda. Vai! Póte sè se revolte sangele contra propriului sange, copilulu contra mamei, fratele contra fratelui? Nu se temu natiunalitatile marei Ungarie de mani'a resbunatória a sórtei, pre candu nisuiescu spre distrugere?

„Si pentru ce voiescu distrugerea? Pentru cà acea rassa, care intrece pe tóte celelalte, càtu privesce numerulu, averea si cultur'a, care a imprimatu acestui statu, institutiuniloru, istoriei si espiratiuniloru lui, timbrulu ei individualu natiunalu si i a insufiatu poterea propriului ei geniu natiunalu, pentru cà acésta rassa maghiara voiesce se traiésca si pe viitoriu in tiér'a acésta si pentru cà a recunoscutu pretensiunile timpului nou, care a resturnatu absolutismulu si a facutu de lipsa organisati'a unitara a imperiului ungaru in interesulu vitalu nu numai alu rassei maghiare, ci a tuturoru gintiloru locuitóre in acésta tiéra."

„Si cu tóte astea Romanii, Sasii, Serbii, Slovacii, Croatii lucra in contra acestei patrie milenare si rodu in ascunsu cá si nesce gangànie miserabile la radacina puternicului stejaru secularu, la corpulu natiunalu maghiaru".

„Faca ei acést'a! Faca Romanii o espositiune deosebita, arate ei acolo lumei, cà se afla scaune si catrintie deosebite, opinci si lingure de lemnu romane. Faca adunari politice sub firm'a mincinósa a conveniriloru literarie si stabilésca planulu pentru viitóri'a distrugere a marei Ungarie, care se va face cu ajutorulu Russiei si alu Slaviloru. Agiteze Sasii si Serbii, Slovacii si Croatii in contra patriei! Noi amu vediutu deja alte vifore! Natiunea, care a creatu marea Ungaria si a sustienutu o miia de ani, a sciutu se invinga mai mari tempestati. Acést'a natiune are unu dreptu de esistentia santitu prin propri'a istoria; si Maghiarii, cari au sustienutu patri'a pentru sine si pentru celelalte popóre, voru sci se-o apere contra acestor'a si contra fiacaruia inca o miia de ani".

Multa selbaticia vorbesce din aceste sìre. Isi póte orice omu cu minte face o idea despre pacinic'a convietiuire a popóreloru Ungariei, candu cetesce, cà si càtrintiele si opinc'a romana se declara de contrarie esistentiei statului! Asié o absurditate nu s'a mai pomenitu nici in patri'a originara a Mongoliloru!

„N. Fr. Presse" respunde in numerulu seu dela 27 Aug. lui „Pester Lloyd" intr'unu articulu intitulatu „A u s t r i'a s i R o m a n i'a", in care dice intre altele: „P. Ll." ne atribue atentiunea de a ne luptá pentru interesele Romaniei, pe candu noi credeamu, cà servimu esclusivu int-ressele Austriei, déca pentru amórea de pace indemnamu a nu se face o cestiune formala de resbelu d'intr'o neintielegere neinsemnata de frontarii, care dealtmintrea nici nu se scie déca esista... Ni se pare de prisosu atàtu de a aperá vederile politice, ce representamu contra invetiaminteloru fóii pestane, càtu si de a intrá in amenunte spre a aratá, cà pentru acusatiunile ce le redica contra Romaniei nu se gàsesce nici cea mai mica proba vedita; si printre altele se aude pentru prim'a óra, cà guvernulu romanu este in legaturi de tradare cu romanii din Transilvani'a." Citandu apoi o parte din articlulu lui „P. Ll." „N. Fr. Presse" dice:

„...Credemu, cà vecinic'a sdrànganire de sabi'a contra unicului statu, care nu e slavu din peninsul'a balcanica si care, dupa cum dice „Pester Lloyd", procura credintiele naturale pentru o politica conservatóre in Orientu, este celu mai reu medilocu cá se serve trebuintiele nóstre. Bulgari'a, Serbi'a Muntenegru sunt „satrapii russesci." Numai singura Romani'a ar' avé interesu, cá in aliantia cu noi se 'si apere independenti'a s'a si spre acést'a n'avemu nimicu mai urgentu decàtu a incepe o cérta cu ea? Se fia óre cea mai inalta aspiratiune a nóstra cà, precum s'a facutu in Belgradu, o compania de soldati romani se salute drapelulu nostru? Déca Romani'a se va justificá dovedindu lealitatea s'a, fost'a óre intieleptiesce si in interesu austriacu de a-o tractá cá pe unu inimicu de mórte? Déca este adeveratu, cà regatulu n'are a 'si alege decàtu intre noi si Russi'a, trece-va Romani'a de partea nóstra, déca incepemu prin a pune pumnulu sub nasulu regelui Carolu? Logic'a puçina pe care ne-am insusit'o ajunge la nisce resultate cu totulu altele decàtu acele, la cari ajunge „Pester Ll." si nu-o sacrificamu nici cu periclulu de-a vedé pe Ungari'a, dupa cum suntemu amenintiati, refusandu-ne concursulu ei in politic'a interióra. Nimeni din Austri'a n'a cerutu pêna acum acestu concursu si cu atàtu mai puçinu noi"...

„Neue freie Presse" publica urmatóri'a telegrama din Paris, cu data de 29 Augustu, in care sunt espuse nóuele propuneri, ce ar' fi facutu F r a n ç i'a in privinti'a c e s t i u n i i d u n a r e n e si care sunt in esentia cele urmatórie: „In tóte cestiunile care nu sunt de principiu otaresce comissiunea mixta. Mai nainte inse, cá acést'a se decida, trebue se fia resolvata cestiunea, déca nu este unu casu de principiu. Spre a se stabili acést'a, comisiunea européna tramite pe unulu din membrii, cá se asiste la tóte desbaterile. Fiacare din acesti membrii nu póte functioná de càtu unu timpu fórte scurtu si dupa ordinea alfabetica, fia-care membru desemnatu de comissiunea européna, trebue se urmeze unuia, care represinta statele in comissiunea mixta. Déca acestui membru i se pare, cà cestiunea este de principiu, atunci o tramite inaintea comisiunii europene. Afara de acestea membrulu delegatu mai are si insarcinarea d'a influintia in neintielegerile din comissiunea mixta, pentru cá o cestiune se intrunésca numerulu cerutu de voturi si, numai in casulu candu nu va reusi se stabilésca o intielegere, va presentá cestiunea in litigiu 'naintea comissiunii europene.

„Aceste propuneri au fost supuse Angliei si Austriei. Angli'a le-a primitu deja cu multa buna vointi'a ear' Austri'a n'a respunsu inca."

Sibiiu 17/29 Augustu.

Viu dela cea din urma siedintia a „Asociatiunei transilvane romane . . . va se dica acum'a sum in stare a aruncá o fugitiva privire asupr'a lucrariloru din acestu rêndu ale unei'a din cele mai de capetenia institutiuni pentru ingrigirea culturei romanesci in Ardélu. Dupa cum am impartitu in scrisórea de eri, siedintiele, despre care e vorb'a, s'au inceputu Sambata 15/27 sub conducerea venerabilului eruditu Timoteiu C i p a r i u. Ce s'a petrecutu in prim'a intrunire, s'a aretatu in puçine cuvinte. A dou'a siedintia a duratu numai vre-o jumetate de ora si dupa inchiderea ei intregu publiculu de façia se indreptá spre biseric'a gr. catolica din locu, cá se asiste la desvelirea monumentului marelui Romanu P a p i u I l a r i a n u. Acestu monumentu — 'mi permitu o mica digressiune dela sirulu lucruriloru, despre care voiescu sè vorbescu —, acestu monumentu, pusu de academi'a romana din Bucuresci fostului ei membru, este de marmura alba si presinta bustulu reposatului, asiediatu pe o colóna frumosu lucrata. La actulu desvêlirei se tînù dupa obiceiu parastasu. Durerei si adoratiunei celoru presenti 'i dete espressiune intr'unu frumosu discursu d. George Baritiu, care erá insoçitu de colegii sei dela Academia: Sionu, Romanu si Babesiu.

A t r e i'a s i e d i n t i a a „Asociatiunei" se incepù astadi la 9 a. m. totu sub conducerea bravului betranu mai susu amintitu, care nu pregetá a fi de façia la tóte intrunirile dela inceputu pêna la sfêrsitu. De asta data mai antaiu si mai antaiu se dete cetire raportului comisiei alese pentru censurarea cassei. Tóte socotelile se aflara in ordine*). Apoi venì la rêndu raportulu comissiei pentru propuneri si pentru proiecte. Totu ce se propuse cu privire la stipendii si la ajutóre se lasà pe sém'a comitetului. Dintre propunerile discutate (amintimu un'a pentru infiintiarea unei reuniuni speciale agronomice, si alt'a, care a fostu trecuta cu vederea din caus'a anonimitatiei, cá sè se caute a se marí averea „Asociatiunei" prin colecte in bisericele ambeloru confessiuni) dintre propunerile discutate dicu, se primì aceea a profesorului Dr. Alexi, cá sè se faca unu conspectu complettu alu tuturoru celoru ce s'au bucuratu vreodata, séu se bucura in presentu de beneficiile „Asociatiunei".

Mai multu dete de lucru b u g e t u l u, a carui discutare ocupá mai tóta siedinti'a a patr'a. O indelungata desbatere fù provocata prin propunerea comissiei budgetare, cá premiulu de 150 fl., destinatu celui mai bunu comentariu alu legei comunale din a. 1876 se i se dè d-lui jude regescu Iosifu Popu, pentru publicatiunea s'a din dilele trecute. In urm'a urmeloru se decise, cá opulu din cestiune se nu se premieze, deorace nu a trecutu prin formalitatile recerute in concursu. Nu mai puçina vreme ocupá impartirea sumei de 5344 fl. hotarita a se cheltuí in 1881/2. Pentru tiparirea

---

*) Averea „Asociatiunei" este de 79,562 fl. 29 cr. éra a academiei romane de drepturi de 18,676 fl. 96 cr. Cheltuielile „Asociatiunei" in anulu trecutu au fostu 4212 fl. 42 cr.; veniturile 8076 fl. 12 cr.; fondulu a crescutu cu 3863 fl. 70 cr.

„Transilvaniei“ se preliminara 650 fl., éra cá onorariu redactorului 400. Domnulu G. Baritiu, actualulu dirigentu alu fóiei, se multiumí numai cu 300 fl. si din sut'a remasa propuse sè se infiintieze duóe stipendii de càte 50 fl. pentru duóe fetitie orfane si serace. Din stipendiulu de pêna acumu de 400 fl., folositu de unu studentu universitaru, s'a decisu la propunerile d-loru Dr. Silasi si Trombitasiu sé se creeze o bursa de 200 fl. pentru o eleva dela vre-o preparandia séu dela vre-o alta scóla de invetiatorese, éra din celelalte doue sute sè se faca doue stipendii de càte 100 fl. pentru duoi tineri, cari voru cercetá scólele de sculptura in lemnu (cá cele din Huiedinu si Sacele).

Celu din urma raportu fù alu comissiei pentru adunarea de tacse si pentru inscrierea membriloru noi, care comisia impartasì, cà a incassatu cu totulu 355 fl. si 500 franci. Membrii fundatori (cu càte 200 fl.) inscrisi de mai 'nainte suntu d-nii Iónu Oiténu, ingineru din Bucuresci si Iónu Popescu profesoru din Barladu. In decursulu siedintiei se mai inscrise d-lu deputatu Nicorescu.

De secretaru alu duoilea alu comitetului (cu onorariu de 300 fl. si cu insarcinare se grijésca de tóte actele din resortulu seu) se alese prin maioritate de voturi d-lu profesoru Dr. P. Barcianu.

O vorbire a d-lui Diamandi Manole pentru venerabilulu presidentu, alt'a a d-lui Cipariu cá respunsu si a trei'a, in care d-lu Iositu Popu multiumí Sibieniloru pentru ospitalitatea aretata, incheiara a patra si cea din urma siedintia.

Peste totu se aretà mare zelu pentru prosperarea „Asociatiunei“, ale carei binefaceri suntu asié de tare simtite in criticele vremi, in care ne aflamu. De doritu ar' fi fostu, cá discutiile in cestiuni secundare se fi duratu mai puçinu, decàtu de ! cá tóte lucrurile si parlamentarismulu trebue se'si aiba scaderile sale. b.

Sibiiu, Marti 18/30 Augustu.

Prin c o n c e r t u l u din 15/27 ale lunei de façia si prin b a l u l u de a séra Sibiiulu a aretatu, cà este unulu din cele mai de capetenia puncte ale vietiei sociale romanesci.

Concertulu a fostu arangiatu de „Reuniunea de cantari a Romaniloru din Sibiiu, care reuniune, desi tênera fórte, se afla intr'o stare de totu infloritória — multiamita conducatoriloru ei si publicului care o sprijinesce. Aflu de bine a aminti la acestu locu, cà ingrijitoriulu actualu alu afaceriloru reuniunei este neobositulu Dr. Aurelu Brote, éra dirigentu musicalu talentatulu George Dim'a.

Bogatulu programu de Sambata sear'a a fostu esecutatu spre cea mai mare multiumire a numerosului publicu — cu deosebire strainu — ce se aflá de façia. Mai antaiu corulu cantà cu cea mai mare precisiune armoniósa „S e r e n a d a“ a lui Weinwurm si vesel'a „h o r a a S e v e r i n u l u i“. Frumósa impressiune facú numerulu celu neasteptatu de mare alu dragalasieloru cantaretie. Loculu alu doilea fù reservatu d-nei An'a Moga, care in classiculu cantecu alu lui van Beethoven „A d e l a i d'a“ secerà aplausele publicului cu frumós'a si bine cultivat'a ei voce de mezo-sopranu. Corulu se mai produse inca cu cantecele „Cu mine fugi“, „O bruma-a datu“ si „Pe alu loru mormentu“ de F. Mendelssohn-Bartholdy si cu partea prima din poem'a ro[illegible]ica a lui N. W. Gade: „C r u c i a t i i“. Punctulu din urma, in care profesorulu din Brasiovu Pan[illegible]eleimonu Dim'a cantà partea lui Petru (basu), fù de b[illegible]a séma celu mai de frunte documen[illegible]u, cà corulu reuniunei romanesci din Sibiiu este la inaltimea s'a. Solo mai cantà G. Dima baladele „B e l s a z a r“ si „C e i d o i g r e n a d i r i,“ unele din cele mai iubite si mai potrivite piese ale sale. Potrivite dicu, càci afara de frumuseti'a glasului, d-lu Dim'a mai are si art'a de a dá fie-carui cuventu espressiunea cuvenita. Duetulu pentru sopranu si baritonu din oper'a: „O n ó p t e i n G r a n a d'a“ fù fórte bine esecutatu de d-siór'a Elena Popu, care posede o simpatica voce si de d-lu G. Dim'a, éra terzetele: „N ó p t e a“ si „C à t r a z e f i r u“ de d-nele A. Mog'a si A. Brote impreun'a cu domnisiór'a M. Rosc'a. Aceste piese au intrecutu pe tóte celelalte prin gingasi'a loru. Din violina a cantatu tenerulu doctoru in medicina din Brasiovu G. Baiulescu, care si in Sibiiu a seceratu aplausele din Vien'a si din Brasiovu. Mai intregu acompanementulu cu piano a fostu lasatu pe sém'a d-nei M. Brote, care a observatu tóta precisiunea possibila.

Bine aru fi fostu, de s'aru fi pututu realisá ide'a, cá si celelalte reuniuni de capetenia ale nóstre sè concerteze aici in Sibiiu cu ocasiunea serbatoriloru din dilele acestea; astfeliu s'aru fi pututu vedé mai cum se cade, care dispune de puteri mai multe si mai bune. In ori si ce casu inse eu sum de firma convingere, cà reuniunea din locu nu aru fi remasu cea mai de pe urma.

Balulu s'a distinsu atâtu printr'unu publicu alesu, câtu si prin frumosulu seu arangementu. Toiletele de salonu fura minunate, déra mai minunate fura costumurile nationale. In privinti'a acést'a Brasiovencele suntu de lauda. b.

Hatiegu 30 Augustu 1881.

Onorate D-le Redactoru! Certele despre pretinsii emisari revolutionari s. a., ce se continua cu fratii Unguri prin alte parti ale Transilvaniei, ajunsera pêna la noi. . . . Intrigele maghiare in contra nóstra nu mai au parechia. . . Suntemu atacati de tóte partile, — si dechiarati de revolutionari, ba ce e mai multu de tradatori de patria. Eata cà si libertatea personala ne este atacata. Si nime nu scie sè se fi intemplatu ceva ce ar' justificá o banuiala grave cá acést'a.

Multi din onor. publicu cetitoriu voru cunósce afacerea nóstra „revolutiunara“ din mincinosulu articlu esitu in foile maghiare „Ellenzék“, „Egyetértés“ etc. scrisu cu o reutate unica in feliulu ei. In acestu articlu intitulatu „a Hátszegi és vidéki oláhok“, ni se imputa noa Hatieganiloru din chiaru seninu: Cà amu fi juratu si datu cuventulu de onóre unui oficeru din Romani'a, cà indata la primulu semnu vomu resculá pe romanii din tóta tiér'a Hatiegului contra unguriloru. De unde a primitu séu din ce isvoru a trasu mincinosulu scriitoriu informatiunea acést'a absurda si reutatiósa? Nu sciu ce se facu, se ridu de prosti'a lui ori se me miru de atàt'a malitia!

Faptulu, pentru care numitele foi au alarmatu tiér'a intréga, se reduce la urmatóri'a intemplare: Unu locotenentu dela calarasii din Romani'a, fiindu tergulu de tiéra la Hatiegu — a venitu se 'si cumpere cai. Elu a intratu in Ardealu pe la passulu Vulcanu, provediutu fiindu cu documentele necesare, pe cari organele politiane de aci le au vediutu si cititu. Intrandu in orasiulu nostru locotenentulu romanu si a luatu odaia la otelulu „mielulu de auru“ in piati'a orasiului, unde aflandu-se imbracatu in uniforma militara, multi din publiculu romanu, carora pêna acuma nu li s'a datu ocasiunea a poté vedé uniform'a „calarasiloru romani“ l'au visitatu spre alu saluta admirandu totodata eleganti'a imbracamintei si persón'a-i ce insuflá respectu. Junimea inteligenta, facêndu cunosciinti'a D-lui locotenentu, a si convenitu cu densulu la o petrecere improvisata sociala, in otelu la „Tielegredeanu“ in gradin'a publica. Dupa o petrecere de vr'o càteva óre, nediscutandu-se nici unu feliu de politica, dupa cum amintesce ticalosulu autoru alu mincinosului articlu, — societatea s'a disolvatu. — In diu'a urmatória, fiindu o Dumineca, d. locotenentu a fostu condusu la biserica, — ér' dupa finirea servitiului divinu a facutu cunoscintia cu inteliginti'a romana si cu unii dintre maghiari.

Asié déra din tóte cele dise se vede destulu de lamuritu, cà nimicu, nu s'a intemplatu din aceea, ce dice articlulu din foile maghiare, prin urmare acestu articlu in totu cuprinsulu lui nu este decàtu unu neadeveru mare si o minciuna din cele mai grosolane. u. r.

Instructiunea romana in Bucovin'a.

Sub guvernulu actualu cislaitanu binevoitoriu façia cu natiunalitatile imperiului, a inceputu a se usiurá si sórtea Romaniloru din Bucovin'a. Celu d'antaiu pasu seriosu s'a facutu in favórea instructiunei romane din Bucovin'a. Consistoriulu archidiecesei bucovinene ilu esplica prin c i r c u l a r a urmatóre:

„Este o fapta cunoscuta si durerósa, cà poporulu nostru dela tiéra, cu tóte, cà Bucovin'a preste o suta de ani are parte de binecuventarile unui regimu intieleptu si voitoriu de bine sub prea inaltulu sceptru imperatescu alu monarchiei Anstriei si inca totu nu a ajunsu la acea trépta de luminare si cultura, cá, in lupt'a neaparata pentru panea de tóte dilele, precum si pentru sustienerea si desvoltarea sa corespundietóre, se se póta mesurá cu alte némuri mai inaintate in cultura.

Zace in slabitiunea firii omenesci, de a se plange asupra altoru ómeni si a inpregiurariloru pentru sórtea sa cea grea, déra o vorba vechia dice, cà „fia-carele este insusi faurariulu sortii sale“, séu cu alte cuvinte: „Cine cum 'si asterne, asia se culca.“ Pentru aceea si in poporulu nostru dela tiéra aru fi astadi mai multa lumina, mai multa vietia, daca intre satenii nostri aru fi mai multi carturari, de cum sunt, ceea ce nu erá peste putintia, de óra ce mai prin tóte comunele de satu se afla de multi ani scóle. Pentru aceea si sórtea poporului nostru satênu aru fi astadi mai inbucuratóre, déca satenii nostri, mai alesu cei ce au càte mai multi copii, nu i-aru fi tinutu pe toti pe lànga sine, inpartindu falcile de pamentu intre densii. pêna ce au remasu unii numai cu càteva prajini, ci aru fi facutu din unii meseriasi buni, din altii negotiatori, din altii preoti si invetiatori, din altii osteni, din altii judecatori si diregetori, séu celu puçinu scriitori buni pe la cancelarii Déca asié déra pe langa diregetorii si judecatorii, pe la scóle si prin biserici, pe la boltele de negotiu si de meserii sunt asié de puçini diutre fiii poporulu nostru, vin'a cea dintaia este o poporului satênu. (? ?)

Pe langa acést'a, fostu-au de mai inainte si sunt inca si astadi unele piedici in calea desvoltarii poporului si a inbunatatirii sortii sale materiale, spirituale si inse-si a celei morale. Dintre acele piedici atingemu de astadata numai una, si anume pe aceea, cà scólele poporale de prin sate in privinti'a modului de invetiamentu nu stau cu scólele mijlocie, adeca cu gimnasiile si scólele reale in o legatura naturala cá aceea, cá copiii, cari au sfersitu classele scólei poporale, se tréca la gimnasii séu la scólele reale si se pasiésca aici cu sporiu asemenea scolariloru de prin orasie. In scólele poporale — dupa cum e naturalu — se inpartasiesce invetiatur'a in limb'a mamei, éra in gimnasii si in scólele reale in limb'a nemtiésca. Venindu acum baiatii — altminterea cu talente si cu cunoscintie bune, se intre in gimnasiu, pentru necunoscinti'a limbei nemtiesci au cà nu se primescu de feliu, au primindu-se, preste puçinu sunt siliti alu parasi, de óra ce uu pricepu cele ce graiesce si invétia invetiatoriulu in limb'a nemtiésca.

Se vede, cà acést'a inpregiurare trebue se machneasca pe parinti, pentru aceea staruindu deputatii bucovineni si consistoriulu pe langa inaltele locuri, escelenti'a s'a domnulu ministru c. r. de culte si instructiune cu emisnlu din 23 Februariu a. c. Nr. 1404 a incuviintiatu deocamdatu deschiderea a duóe classe paralele cu limb'a propunativa romana la gimnasiulu gr.-or. din Sucév'a, éra cu emisulu din 7 Iuniu a. c. Nr. 6929 a orenduitu, cá class'a antaia romanésca sè se deschida cu inceputulu anului scolasticu, in care privintia d-lu presiedinte alu tierii cu emisulu din 31 Iuliu a. c. Nr. 651 a si facutu indrumarile recerute.

Indrumandu si orenduindu aceste, inaltulu regimu alu Maiestatii Sale prea induratului nostru imperatu, a delaturatu o piedica insemnata din calea desvoltarii si inaintarii in cultura a poporului gr.-or. de nationalitatea romana si se póte sperá, cà aratandu-se de folosu acésta indrumare inaltulu regimu nu va pregetá a face mai departe indrumari dupa recerintiele si dorintiele indreptatite ale poporului.

Inalt'a ocarmuire imperatésca cu acést'a a facutu din partea s'a ceea ce a aflatu de bine si de folosu. Acuma mai remane, cá sè se faca si din partea nóstra ceea ce cunóscemu, cà estre bine si de folosu.

Presupunemu si nu suntemu la indoiéla, cà domnii professori la gimnasiulu din Sucév'a — fiindu mai toti dintre fiii poporului — prin urmare insufletiti de unu zelu adeveratu pentru luminarea si cultur'a tineretului de o limba si confessiune cu densii, cunoscendu-si si inplinindu-si chiamarea, voru desvoltá o lucrativitate salutara atàtu in privinti'a invetiamentului in limb'a romana, càtu si a conducerii parintesci a scolariloru, cá lumin'a, ce se va aprinde, se nu se stinga, éra plantele, ce se voru adaposti pe stratulu de invetiamentu alu classeloru paralele romane, se nu vestediésca, ci se crésca si se infloriésca spre laud'a institutului si spre binele tierii si alu poporului acestei de D-dieu scutite eparchii, din ale carei mijlóce acestu gimnasiu mai cu sama se sustiene.

Remane acuma, cá parintii — mai vertoru din partea de josu a tierii — se tramita de-a rendulu la gimnasiulu din Sucév'a pre copiii loru, ce au plinitu scól'a poporala si arata talente pentru invatiatur'a superióra. Si déca unii din ei sunt lipsiti de mijlóce, se nu se planga pentru seracie, de órace sunt stipendii sistemisate din fondulu religionariu, cari se voru acordá celoru lipsiti, éra afara de acést'a se voru afla patrioti in tiéra, cari precum facu si pêna acum, pre scolarii cei sirguintiosi ii voru ajutorá cu carti, cu straie si insu-si cu merinde.

Mai remaindu in fine, cá pastorii de suflete si invetiatorii de prin sate se informedie poporulu despre starea lucrului intru intielesulu circulariului presentu, dorimu din tóta anim'a unu inceputu bunu, carele se fia arvun'a unui resultatu bunu si binecuventatu.“

Marienbad, 23 Augustu 1881.

(Urmare.)

Ce se tiene de concurenti'a ospetiloru, se íntielege de sine, cà scalde asié renumite, bine organisate si provediute cu totu feliulu de comoditati pentru óspeti, suntu cercetate de un'a mare multîme de óspeti mai din tóte provinciele Europei, asié la saisonulu de véra se intorcu pe aici pêna la 12000 de patienti, intre cari afara de germani

si Bohemi suntu multi Angli, Unguri, Poloni, Moravi, Rusi, Romani si Servieni, Franci pucini, Italieni nu amu vediutu de feliu, cei mai multi inse suntu judei. Tóte aceste soiuri de popóre se potu cunósce si dupa form'a loru esterna, asié germanii suntu de un'a statura inalta cu façia si peru blondinu, precum ii descrie si Tacitu in Germani'a s. a., dér' totusi mai bine se potu cunósce dupa vorbire, cà mai toti vorbescu in limbele loru proprie. Romanii se cunoscu atàtu dupa form'a esterna, càtu si de acolo, cà loru li indemana a vorbi mai multu francesce. Amu auditu, ce e dreptu, pre mai multi a conversa si in limb'a romanésca, inse aceia mi s'au parutu a fire nu din class'a inalta, ci din cea de mediulocu a poporului, decumva nu au fostu evrei, cà, precum amu observatu, evreii in tieri straine converséza bucurosu in limb'a tierei, carea o locuescu, asié evreii din Ungari'a vorbescu intre sene mai numai unguresce, cá se se distinga de cei din Poloni'a si Galiti'a, de cari li camu rusine, éra de alta parte, cá se seduca publiculu, carele inca nu-i cunósce. Romanii din noulu regatu franciniséza càtu se póte mai tare, buna óra, cum aveau datina a grecisa romanii pe tempulu lui Cicerone, si cum grecisau si ei insii in seclulu trecutu si la inceputulu seclului presente, in càtu nu se socotea cineva a fi boieru, déca nu era si grecu. Tocma s'a intemplatu in Bud'a inainte de acést'a cam cu 40 de ani, cà unu boieru, intrebatu de unu preutu gr. cat., de ce nationalitate se tiene, a respunsu, cà de cea grecésca, desi elu nu scie grecesce, pentru-cà la ei toti boierii suntu greci, si numai tieranii suntu romani. Si cá se nu cugete cineva, cà eu vorbescu numai din ventu, spre documentarea asertiunei mele potu produce si exemple si inca próspete din calatori'a-mi presente. Asié venindu càtra Marienbad, inca dincolo de Pest'a pena la Vien'a amu calatoritu la-olalta cu unu D. profesoru din Bucuresci I. M. si cu soçi'a densului, si nu amu auditu unu cuventu romanescu din gur'a loru, pêna candu nu amu reflectatu, cà dór'a domniele loru suntu romani, éra in Marienbad pe tempulu concertului de musica, siediendu lenga unu teneru modestu, gratiosu si cu totulu atragatoriu, m'am datu in vorbe cu densulu in limb'a germana, cá cea mai usitata aici, elu mi a respunsu in limb'a francesa, cà nu scie germanesce; din celea premerse indata amu cugetatu, cà trebue se fia romanu, si intr'adeveru nu m'amu insielatu in presupunerea mea, de aci apoi amu facutu cunoscintia cu densulu si amu discursu la-olalta mai indelungatu tempu.

In urmatórea di totu la concertu, vediendu-me tenerulu, a venitu la mine cu sor'a s'a d'impreuna, si éra amu petrecutu cu densii càtuva timpu. Nu 'mi pare reu, nici me supera pre mine aceea, cà romanii nostri din Romani'a vorbescu limb'a francesa, ci din contra me bucuru d'in anima, deórace cu càtu scie cineva mai multe limbe, cu atàt'a are unulu cá acel'a mai multe mediulóce de a conversa cu popóre de limbe diferite, si de a se perfectioná in literatur'a popóreloru, ale caror'a limbe possede, ci numai atàt'a asiu astepta dela fiacare romanu fia acel'a si boieriu — si cu totu dreptulu, cà in seclulu alu 19-lea, in care principiulu nationalitatii e mai pre susu de ori-ce interesu particulariu, se staruiésca si elu dupa putintia la respandirea cunoscintiei limbei sale celei melodióse intre popórele straine, precum facu alte popóre. Maghiarii in privinti'a acést'a potu servi de modelu si altor'a, ei puçini, cum suntu, au reuniuni nu numai in cele mai renumite cetati ale Europei, ci inca si in Americ'a si Afric'a, acesti'a la tóta ocasiunea vorbescu intre sine totu numai unguresce; ma tocma intre popóre straine se falescu cu limb'a loru, si pr'in acést'a — potu díce, — cà 'si-au castigatu respectu inaintea strainiloru, apoi romanulu se se pituleze, se'i fia rusine de limb'a lui cea gratiósa, dulce si melodiósa?

Nici decum, pitulatusa destulu in tempurile trecute, fost'a elu destulu grecu, serbu, unguru si cine scie inca ce, numai romanu nu, intielegu aci numai inteligenti'a, pentru cà poporulu a remasu totu-deun'a curatu cá aurulu, si numai lui avemu de a multiami, cà nu ni-amu perdutu limb'a si nationalitatea, in anim'a acestui'a nu a potutu strabate fanatismulu desnationalisatoriu alu hierarchiei grecesci, serbesci si rusesci, ma ce e mai multu popórulu a sustienutu originea genuina a multoru cuvinte bisericesci, precum „santa Maria", santu Petru, santu Georgiu, santu Ioanu", desi in cartile bisericesci nu mai afla „santu" ci „sfantu", si sféti Georghie. Nu fara causa aruncu vin'a aci asupra hierarchiei. Au nu hierarchi'a a fostu acea, care a impedecatu si impedeca pêna adì desvoltarea nationala a romaniloru de peste Dunare? Si acuma e téma, cà romanii, cari au devenitu de curêndu sub domni'a rusésca si grecésca, 'si voru pierde cu totulu limb'a materna, déca acést'a nu se va respecta in scól'a si in biserica. Ce e dreptu guvernulu Romaniei a luatu protectoratulu romaniloru de peste Dunare, inse nu s'a ingrigitu despre mediulóce energice, prin cari in venitoriu s'ar' poté asecurá limb'a si nationalitatea aceloru numerosi romani, cari se afla in provinciele de peste Dunare, de óra-ce cartile, ce li se tramitu, si scólele, ce se redica, infiintiéza, inca nu ajuta multu, candu nu se potu folosí de acelea, pentru cà nu iérta guvernulu, nu hierarchi'a. Dóra dupa mai multe asupriri voru aflá ei insii mediulóce oportune prin cari se-'si póta scapá nationalitatea de total'a perire (?) Unu proverbiu latînu dice: cà nu-'si iubesce patri'a, care calatoresce multu, la care eu mai adaugu, nu-'si iubesce limb'a acela, carele vorbesce mai multu in alta limba fia aceea si cea mai culta pe pamentu, si cà unu poporu rece càtra limb'a s'a materna, care este celu mai potente vehiculu alu sciintieloru, nici candu nu póte se ajunga la un'a cultura sciintifica universala, pentrucà nu sufere mai multu indoiéla, cumcà sciintiele numai in limb'a materna se potu propune si invetiá cu succesu doritu, afara de aceea nu toti parintii potu tramite copiii sei la invetiatura in strainatate, ci numai cei mai avuti.

In fine este constatatu, cumcà nici un'a tiéra nu póte fi avuta, care-'si resipesce banii in strainatate, fia aceea ori spre ce scopu, fiindu-cà, ce se speséza in strainatate, aceea e totu-déuna daun'a tierei. Angli'a, Franç'a si Belgiulu au bani, pentru cà banii loru remanu la ei, bá incurgu si din afara in tierile loru. Sciintiele si cultur'a nu suntu legate de locuri ci de persóne; pentru ce dér' se nu póta avé fiacare poporu totu feliulu de institute de invetiamentu bine organisate in tier'a s'a, numai se se ingrigésca de infiintiarea si sustienerea acelor'a, la ce din interesulu comunu alu tierei este si obligatu, càci numai atunci se va poté laudá, cà a satisfacutu destinatiunei culturali, decumva va avé in tiéra tóte institutele necesarie, si atunci nu va fi necesitatu cu spese duple si triple a recurge la institute straine de invetiamentu, mediulóce si poteri docentiale se potu imprumutá si dela altele natiuni, precum facu mai tóte popórele incepetorie.

(Va urmà.)

Diverse.

(Prelungirea duratei Espositiunei romane.) A séra primiramu dela Sibiiu urmatóri'a telegrama:

„Espositiunea romana se va inchide numai in **14 Septembre** stilu nou.

Comitetulu Espositiunei."

(Maghiarisarea numeloru.) Dintr'unu raportu oficialu alu ministeriului de interne asupra maghiarisarei numeloru in cursulu primei jumetati a anului 1881 estragemu urmatórele date: In primele siese luni ale anului curentu s'au facutu 491 schimbari de nume pentru 1019 persóne, pre candu in aceea 'si perioda a anului trecutu s'au facutu numai 121 schimbari pentru 245 persóne. Capital'a (Pest'a) participa la numerulu acést'a cu 32 procente. Dupa conditiunea loru petentii au fost: 70 functiunari de statu si servitori, 18 amploiati comitatensi, 36 professori si invetiatori, 7 preoti, 25 medici, 10 advocati, 6 ingineri, 4 artisti si diaristi, 6 soldati, 5 proprietari de case, 61 studenti, 21 proprietari si economi, 2 fabricanti, 23 industriasi, 27 sodali, 32 comercianti si toptangii, 14 honvedi si 1 lucratoriu cu diu'a (dileriu). La 96 nu se cunósce ocupatiunea. Dupa religiune au fost 168 (34.21 procente) romano-catolici, 3 (0.61 proc.) greco neuniti, 27 (5.50 proc.) luterani, 7 (1.43 proc.) helvetici si 286 (58.25 procente) mosaici. — Est-ne quid facilius hungaricam condere gentem?

(Manevrele in Transilvani'a.) Cetimu in Coresp. din Pest'a: „Ni se scrie din Vien'a: Ide'a generala a manevreloru armatei austriace, care voru avé locu dela 5 pêna la 10 Septembre in Transilvani'a, este urmatóri'a: Unu corpu de armata din resaritulu Transilvaniei urméza la 5 Septembre ofensiv'a in duóe colóne. Directiunea ataculu este Muresiulu inferioru. Grosulu acestui corpu de armata merge dela Brasiovu prin Fagarasiu si Sibiiu cu a XVI-lea divisiune de infanteria spre valea Tèrnavei mari. Corpulu dela apusu se va concentrá lênga acésta parte a Muresiului si va inainta plecàndu din Alba-Iulia la 5 Septembre spre sudu cu grossulu lui si din Blasiu cu divisiunea de infanteria XXXV spre nordu.

(Despagubirile russesci.) Printiului Obolenski i-a tramisu guvernulu russescu o suma insemnata de bani, pentru cà se incépa plat'a pagubeloru causate de oștirea russa in Romani'a.

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 2 August st. n. 1881.

Rent'a de auru ungara	117.80	Imprumutulu cu premiu ung.	124.—
Imprumutulu cailoru ferate ungare	133 75	Losurile p. regularea Tisei si a Segedin.	113.80
Amortisarea datoriei cailoru ferate de ostu ung. (1-a emissiune)	90 75	Rent'a de harthia aust.	76.85
dto. (II-a emissiune)	109.—	„ de argintu „	77.65
dto. (III-a emissiune)	96.75	„ de auru „	93.60
Bonuri rurale ungare	97.50	Losurile din 1860	131.50
dto. cu cl. de sortare	97.50	Actiunile bancei austr.-ungare	833.—
Bonuri rurale Banat-Timis.	97.50	„ bancei de creditu ungare	346.25
dto. cu cl. de sortare	97.—	„ bancei de creditu austriace	35.250
Bonuri rurale transilvane	97 —	Argintulu	—.—
„ croato-slav.	98.—	Galbini imperatesci	5.59
Despagubirea p. dijm'a de vinu ung.	—.—	Napoleond'ori	9.36
		Marci 100 imp. germ.	57.55
		Londr'a.	118.05

Editoru: **Iacobu Muresianu.**

Redactoru responsabilu: **Dr. Aurel Muresianu.**

Tipografi'a: **Ioanu Gött si fiiu Henricu.**